

Euroopan
komissio

OIKEUDEN SAATAVUUS YMPÄRISTÖASIOISSA

MITÄ ETUA SIITÄ ON KANSALAISILLE?

Oikeuden saatavuus ympäristöasioissa tarkoittaa, että ihmiset voivat hakea oikeutta tuomioistuimista ...

Kansalaisten on voitava saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos viranomaiset eivät kunnioita EU:n ympäristölainsäädännöllä luotuja oikeuksia ja täytä siinä asetettuja vaatimuksia.

... terveytensä ja luonnonympäristön suojelemiseksi.

Ympäristölainsäädäntöä on annettu ihmisten terveyden ja luonnon suojelemiseksi.

Muun muassa veden puhtautta, ilmanlaatua ja jätehuoltoa koskevissa EU-säädöksissä annetaan kansalaisille oikeus

- saada ympäristöä koskevaa tietoa,
- osallistua päätöksentekoon ja
- turvata terveytensä saasterajoitusten avulla.

Myös EU:n luonnonsuojelusäädöksissä annetaan kansalaisille oikeuksia. Kansalaisilla on tärkeä tehtävä luonnonympäristön hyvän tilan säilyttämisessä.

Viranomaisten on täytettävä tietyt vähimmäisvaatimukset, kun ne vastaavat tiedusteluihin, kysyvät kansalaisten mielipiteitä, tarkastavat ilman ja veden laatua, laativat ympäristönsuojelua koskevia suunnitelmia ja asettavat rajoituksia toimille, joista voi olla haittaa ympäristölle tai ihmisille.

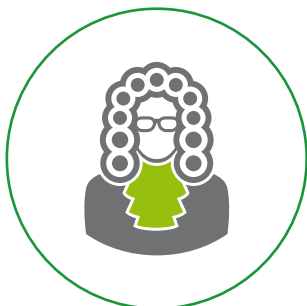
MIKSI OIKEUDEN SAATAVUUS ON TÄRKEÄÄ?

Jos ympäristöön liittyviä oikeuksia ja vaatimuksia ei noudateta yhtenäisesti EU:ssa, ympäristötavoitteiden saavuttaminen vaikeutuu eivätkä ihmiset voi nauttia kaikista EU:n ympäristölainsäädännön tarjoamista eduista.

MITÄ SE PITÄÄ SISÄLLÄÄN?

Ympäristöasioita koskevat oikeussuojakeinot sisältävät monia takeita, joihin kuuluu ...

Ympäristöasioita koskevat oikeussuojakeinot tarjoavat monia takeita, joiden ansiosta kansalaiset ja kansalaisjärjestöt voivat pyytää kansallista tuomioistuinta tarkistamaan, onko viranomainen toiminut edellä mainittujen oikeuksien ja vaatimusten mukaisesti.

... oikeus saada asiansa käsiteltäväksi kansallisessa tuomioistuimessa

Oikeutta oikeudenkäyntiin on rajoitettu useimmissa maissa. Oikeusjutun kantajan on osoitettava, että hänellä on oikeus tulla kuulluksi. Hänen on siis näytettävä, että asia koskee riittävästi hänen etuaan tai että hänen oikeuksiaan on loukattu. Kuulluksi tulemisen oikeuden osoittaminen ei ole aina helppoa ympäristöasioissa. Onkin huomautettu, etteivät kalat voi käydä oikeutta.

Oikeuden saatavuus voidaan varmistaa esimerkiksi tunnustamalla ympäristöalan kansalaisjärjestöjen oikeus nostaa kanteita ympäristön suojelemiseksi.

... joka tutkii asian

Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tarkastaa, onko viranomainen toiminut moitteettomasti. Sen on siis tutkittava tosiseikat, joiden perusteella viranomainen on tai ei ole ryhtynyt toimiin. Sen on selvitettävä myös, mitä viranomaisen olisi pitänyt tehdä sovellettavan ympäristölainsäädännön nojalla.

Ympäristöasioita koskevilla oikeussuojakeinoilla pyritään varmistamaan, että kansallinen tuomioistuin tutkii kunnolla kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen oikeutetusti nostamat kanteet.

... ja määrää korjaamaan epäkohdat

Viranomaisen lainvastaiset toimet – tai toimien puuttuminen – voivat vahingoittaa kansalaisten terveyttä tai luonnonympäristöä. Jos toimista aiheutuu vakavaa haittaa, tuomioistuin voi määrätä viranomaisen korjaaviin toimiin.

Ympäristöasioita koskevilla oikeussuojakeinoilla pyritään varmistamaan, että kansalliset tuomioistuimet voivat antaa määräyksiä epäkohtien korjaamiseksi.

... kohtuuhintaisessa oikeudenkäynnissä.

Asian vieminen oikeuteen on kallista. Siitä aiheutuu asianajokuluja ja muita kustannuksia. Useimmissa maissa oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on maksettava omien kulujensa lisäksi myös toiselle osapuolelle aiheutuneet kulut. Suurten kulujen riski voi olla merkittävä este oikeudenkäynnille.

Ympäristöasioita koskevilla oikeussuojakeinoilla pyritään varmistamaan, etteivät oikeudenkäyntikulut ole kohtuuttoman suuret.

MITEN EUROOPAN UNIONI AUTTAA?

EU:n tuomioistuin auttaa kansallisia tuomioistuimia ...

Kansalliset tuomioistuimet soveltavat EU:n oikeutta. Niiden tehtävänä on varmistaa oikeuksien ja vaatimusten noudattaminen. Ne toimivat omien oikeusperinteidensä mukaisesti, mutta niiden on noudatettava EU:n lainsäädännön vaatimuksista esitettyjä yhteisiä tulkintoja. Tässä tehtävässä niitä auttaa EU:n tuomioistuin, joka on koko unionia palveleva toimielin.

Kansallisten tuomioistuinten on toisinaan pyydettävä EU:n tuomioistuinta selventämään tärkeitä lainkohtia. Näin vältetään se, että eri EU-maiden tuomioistuimet antavat toisistaan poikkeavia tulkintoja ja ratkaisuja.

... tarjoamaan tällaiset takeet

Kansalliset tuomioistuimet ovat 1990-luvusta alkaen pyytäneet unionin tuomioistuimelta selvennyksiä siihen, miten niiden tulisi käsitellä edellä mainittuja takeita. Tämä on johtanut merkittävään määrään oikeustapauksia.

esimerkkejä

EU:n tuomioistuin vahvisti vuonna 2008, että Münchenissä asuvalla henkilöllä oli oikeus tulla kuulluksi vaarallisista ilmansaasteista

Münchenissä asuva henkilö pyysi saksalaista tuomioistuinta antamaan määräyksen, jossa Baijerin osavaltio veloitetaan laatimaan ilmanlaatusuunnitelma hänen asuinalueensa ilmansaasteiden vähentämiseksi. Hän asui vain 900 metrin päässä ilmanlaadun mittausasemalta, joka osoitti EU:n ilmanlaadun hiukkasraja-arvojen ylittyneen yli 35 kertaa vuosina 2005–2006. Saksalainen tuomioistuin oli aluksi sitä mieltä, ettei hänellä ollut oikeutta tulla kuulluksi. Kun asiaa tiedusteltiin EU:n tuomioistuimelta, se vahvisti kyseisen henkilön oikeuden nostaa oikeusjuttu. Se perusteli kantansa toteamalla, että terveysongelmista kärsivällä ihmisellä on oikeus esittää kansallisessa tuomioistuimessa vaatimus toimenpiteisiin ryhtymisestä.

EU:n tuomioistuin vahvisti vuonna 2014, että vaaralliset ilmansaasteet on saatava kuriin Yhdistyneessä kuningaskunnassa

Ympäristöalan kansalaisjärjestö pyysi, että Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimet määräävät maan hallituksen parantamaan EU:n lainsäädännön edellyttämiä suunnitelmia typpidioksidin vähentämiseksi 16 kaupunkialueella Suur-Lontoo mukaan lukien. Suuret typpidioksidipitoisuudet aiheuttavat terveydellistä haittaa miljoonille Ison-Britannian kansalaisille ja varsinkin herkille väestöryhmille, kuten lapsille ja vanhuksille. Ensimmäinen Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuin katsoi, ettei sen asiana ole määrätä hallitusta parantamaan ilmanlaatu-toimenpiteitä, mutta maan korkein oikeus pyysi ohjeita EU:n tuomioistuimelta. Tämä katsoi, että kansallisen tuomioistuimen on määrättävä tarvittavat toimenpiteet ilmanlaatusuunnitelman saattamiseksi EU:n ilmanlaatulainsäädännön mukaiseksi.

EU:n tuomioistuin vahvisti vuonna 2011, että slovakialaisella kansalaisjärjestöllä on oikeus tulla kuulluksi karhujen suojelemista koskevassa asiassa

Ympäristöalan kansalaisjärjestö valitti slovakialaiseen tuomioistuimeen hallinnollisesta päätöksestä, jolla siltä evättiin asema ja sen myötä oikeus moittia Slovakian viranomaisten tapaa suojella karhuja. EU:n luonnonsuojelulainsäädännössä annetaan oikeudelliset takeet karhujen suojelusta. Kun asiaa tiedusteltiin EU:n tuomioistuimelta, se katsoi, että kansallisten tuomioistuinten on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan myöntämään kansalaisjärjestölle oikeus tulla kuulluksi tällaisessa tilanteessa.

... ja komissio antaa ohjeita siitä, miten EU:n tuomioistuin on asioita ratkaissut.

Euroopan komissio on antanut EU:n tuomioistuimen ratkaisuja kokoavan ja selittävän tiedonannon, jotta yksityishenkilöiden, kansalaisjärjestöjen, viranomaisten sekä kansallisten tuomioistuinten ja yritysten olisi helpompi ymmärtää ympäristöasioita koskevat oikeussuojakeinot ja jotta EU-maat ja kansalliset tuomioistuimet voisivat täyttää niiden mukaiset takeet.

© Stockphoto/Peimail

Cover photo credit: © Stockphoto/Garasha, AVTG, RobertoDavid, BartCo

<http://ec.europa.eu/environment/aarhus/index.htm>

ISBN 978-92-79-67845-5
doi:10.2779/066286